

Alexander Bellu: ISLÁM V ČESKÉM PROSTORU

(Posudek od vedoucího diplomové práce)

Téma, které si autor zvolil, bylo již mnohokrát nahlíženo a větší nebo menší měrou propracovááno z nejrůznějších stran a názorových pozic, takže lze jen těžko očekávat nové poznatky nebo zcela nová hodnocení. V našem případě se A. Bellu rozhodl pro přehled sahající od nejstarších středověkých kontaktů až k dnešku. Pro středověk a raný novověk sleduje výskyt psaných zmínek, literární ohlasy, zprávy českých cestovatelů, polemické kritiky islámu a ve zvláštní krátké kapitole pak také odraz některých muslimských vědeckých a filosofických děl v českém prostředí. Počínaje 20. stoletím se perspektiva práce posouvá k otázkám právního postavení muslimů u nás, charakteristice soudobých muslimských komunit a sdružení zabývajících se arabskou tematikou v ČR a pak k variantám zápasu malých českých muslimských komunit o možnost otevírat mešity a dosáhnout plného uznání jako náboženská společnost požívající zvláštní práva. Do této struktury a zaměření práce jsem jako školitel nezasahoval. Autor dospěl v některých dílčích otázkách k zajímavým obecným pohledům, například že kontakty prostředkované krásnou literaturou (např. vliv orientální poezie na české básníky) nebo sdílením vědeckých poznatků přispívaly lépe k vzájemnému mezikulturnímu porozumění než cestopisy a mezináboženské polemiky. Co se týče moderní doby, autor zaznamenal některé aktuální informace, které nebývají běžně pojímány do běžných přehledů o muslimské přítomnosti u nás. Celkově má práce nicméně převážně charakter kompilace.

Základním zdrojem, z něhož autor čerpal pro starší období, je samozřejmě – a to oprávněně – kolektivní monografie M. Mendel, B. Ošťanský a T. Rataj *Islám v srdci Evropy* (2007). Lze jen litovat, že k některým otázkám neprohloubil svou heuristickou základnu využitím skutečných pramenů či dalších zdrojů. Zejména mám na mysli pečlivou edici Budovcova *Antialkoránu* (Odeon 1989), studie J. Bečky o arabské středověké vědě u nás (*Islám a české země*, 1998) nebo z nových historických bádání studie k tematice zvláště tureckých válek soustředěné v časopise *Historie Otázky Problémy* 2014/2 (objemný svazek věnovaný tématu Kříž versus pŭlměsíc). Autorovi nevytýkám věcné chyby - těch je v práci velmi málo – ale drobné nepřesnosti a nedotažení některých informací. Výklad o Saracénech resp. Hagarénech (str. 12, pozn. 3) uvádí chybně, že se Arabové hlásí za potomky Sáry – to jim tu a tam falešně přičítali křesťanští polemikové, sami se hlásí jedině k Hagarínu synu Izmaelovi - a nepřesně uvádí jediný pokus o etymologický výklad „saracénů“. U zmínky o listu Pia II. sultánu Mehmedu II. by bylo vhodné uvést, že zřejmě nebyl nikdy odeslán, a případně se zmínit o tehdejších smířlivých snahách Mikuláše Kusánského. Česká publikovaná literatura dává také možnost, bohužel nevyužitou, propracovat hlouběji zmínky o Husovi ve vztahu k tematice muslimských myslitelů (Avicenna, Averroes) nebo o Komenském a jeho snahách přispět k evangelizaci Turků.

U kapitol věnovaných moderní době postrádám jako určité uvedení údaje o Češích v Bosně a Hercegovině, vojáků a pak odborníků působících v bezprostředním kontaktu s muslimy v zemi okupované habsburskou monarchií. V přehledu muslimských komunit oceňuji snahu zachytit aktuální informace, například vznik šíitské komunity na Moravě. Pokládal bych ale za potřebné věnovat více pozornosti Ústředí muslimských obcí. Užitečné by bývalo soustředit informace o publikační činnosti ÚMO a analyzovat její skladbu (propagační brožury, překlady knižních publikací, kontroverzní kniha Bilala Philipse aj.). Opět lze poukázat na některé nevhodné formulace a nepřesnosti. U etymologie termínu „mešita“ by bývalo vhodnější ukázat na arabské slovo *masdžid*, které vyjadřuje, že jde o místo prostrací (sloveso *sadžada*) před Bohem. Nevhodné je užívat v souvislosti s islámem termín církev (str. 70). K slabinám textu patří také některá zbytečná vysvětlování pojmů, které jsou

nebo by měly být obecně známé (např. polyteismus, str. 66, pozn. 75). Podobně u důležité islámské reálie, jakou je pilířový *zakát*, není namístě odvolávat se na mou knihu (s. 58) u představení pojmu, který lze nalézt v každé islamologické příručce.

Práce Alexandra Bellu je po stránce vnější úpravy velmi úhledná a také po stylistické stránce svědčí o zkušenostech autora z působení ve veřejném životě. Menší zkušenosti má zřejmě z akademické sféry. Mezi slabinami si nelze nevděkovat nepřesnosti uváděných odkazů, zvláště často chybí údaje o stránce, u odkazů na časopisy upřesnění čísla apod. Celá práce je poměrně krátká. Škoda, že se autor nevěnoval více snahám o hlubší poznání současné situace, například reakcím komunit a jejich vedoucích činitelů jednak na teroristické akce pachatelů dovolávajících se islámu, jednak na růst islamofobních uskupení a protiislámských vystoupení v Česku. Práce tedy po mém soudu nenaplnuje možná očekávání, k jakým nás vedou úvahy o relevanci tématu za současného stavu ve společnosti. Po stránce akademických nároků vyhovuje nicméně zhruba požadavkům na samostatné zpracování zadaného úkolu, proto ji doporučuji k obhajobě. Vzhledem k uvedeným slabinám navrhuji však klasifikaci velmi dobře nebo dobře.

V Praze 22. května 2016

Prof. PhDr. Luboš Kropáček, CSc.